

گه ٲا نه وه ٲا لای ئه ویترا: له جهستهی شه که تی قه سیده یه کی هیلا کدا ... (شاخه وان سدیق)

گه ٲا نه وه ٲا لای ئه ویترا: له جهستهی شه که تی قه سیده یه کی هیلا کدا
(خو ٲا نه وه ی قه سیده ی هیوا قادر، چ ٲا ٲا که وتنه له سه ربوونی ئا و)
(ئیسما عیل همه ئه مین)

همه میسه ٲا م وا بووه، قورسترین شت ئه وه یه ئینسان بتوانت قسه له
سه ر ئی حساسی که س ٲا کی که بکات، چونکه ٲا خ ی دروست بوونو ه ٲا نه
دنیا ی به ره مه م ٲا کی نو ه ٲا گری چه ندین ه ٲا کارو ئام ٲا ازهو ده ش ٲا له پشت
هه موو ووشه کانه وه فره مه به ستو فره ٲا چوون ئاماده یان هه ٲا ت، که
هنگه به ته نها که سی نوسه ر خ ی بتوان ٲا ت ٲا یان بگات، چونکه ئه وه
ئی حساسی ئه وه به پانتای ئه و خه یا ٲا نه دا ت ٲا په یوه و دوا جار به و
ش ٲا وه یه ته عبیریان له خ یان کردووه. به ٲا م له خو ٲا نه وه ی شیعی هیوا
قادر دا من که متر بهر ئه م حا ٲا ته ئه که ومو همه میسه ٲا م خ ش بووه
بگه ٲا م به شو ٲا نه ٲا نیه کانی پشت د ٲا ه کانی دا، ئه ویش هنگه ٲا یوه ندی
به و زمانه ساده یه وه هه ٲا ت که همه میسه زمانی قسه کردنو زمانی شیعی
هیوا بووه له نویسو ئا خاوتندا، یان هنگه په یوه ندی به و هه موو
ئینسان د ٲا ستیه ی هیوا وه هه ٲا ت که همه میسه له ٲا گای دنیا بینه کانی
خ یه وه وهك شاعیر ههستی ٲا کردوه و ده رب ٲا یوه، ٲا من چه ند گرنکه که
ده قه که چ ٲا نه و جوانه. ئه وه ندش ٲا استگ ٲا یی نوسه ره که ی گرنگو ٲا ویسته
له سه یرکردنی ٲا دنیا و ئه وه ی که وتویه تیو ئه وه ی که ٲا وای ٲا یه تی،
که هیوا یه ک ٲا که له وانه ی ئه گه ر شیعی ریش نه نوس ٲا له ز ٲا ر ٲا له
شیعی رنوسه کانی که ٲا م شاعیر تره، چونکه شیعی ریه ت له نا وه ی هیوا دایه
نهك له ده ره وه و کاتی نویسندا، فروخ واته نی " ٲا قی دنیا م له و
شاعیرانه یه که به س له کاتی نویسی شیعی را شاعیرن " ئه وه تا هیواش له
دیدار ٲا دا به م ج ٲا ره باس له چ ٲا نیه تی ٲا سه ی شیعی ر ٲا ی ده کات.)
شیعی ر من دنیا ی خ ٲا م و خه ونو ته منا کانی خ ٲا مه، ٲا من گرنگ نیه له
ده ره وه ی خ ٲا م ت ٲا چ ٲا ته عریفی من ده که یت، چونکه من ت ی خو ٲا نه ر
له گه ٲا خ ٲا مدا ده خه مه ناو به شیعی ریکردنی دنیا وه، ت ٲا یا قبو ٲا م ده که یت
یان نا، ئیدی ئه وه ت ٲا یت دواتر ته عریف ٲا من داده ن ٲا یت له ٲا ی
ت ٲا گه یشتنی خ ٲا تو خو ٲا نه وه ی خ ٲا ته وه، ٲا شیعی ره کانم نهك من " له ره وه

تدهگه یین ئەم گه یدهیهی شیعو جوانی ئەوە ندهی مه بهستییه تی به دوای به شه ونبوه کانی خیدا بگهت، ئەوە نده مه بهستی نیه لاپه ه ه شکاته وه به ناوی نویسی شیعه وه. بیه ده مه و ت که م ک له سر نوترین قه سیده هیوا بهوستم که له ژماره (121) پاشکی ه خنهی چاودردا له بهرواری (2008 /23/6) باوکرایه وه. به ناوی (به قو په قو پی ئاوت ده سپرم) من ئەم کارهی هیوا که ئەزمونی کی نو یه له شیعر نویسی، جیاواز تر له هه موو قه سیده کانی کهی وه (دوعایه ک ب ته نهی، تهرمینا، سووی سور، زیان له ککه نه کهی ئمه یه، مردن له دوو ککه ان ئەولاترو، ئەو ئه ی ئەمرم باران له په نجه ره کهم ئەدات) که پشتر نویسی ده بینم، که ئەمه ش ب ئەو حهزه هه میشه یه ده گه ته وه که هیوا ده یه و ت ئەزمونی شتی نو ی تیا بکات، له م قه سیده یه دا ئەوە نده پرسیاره فکریه کان ئاماده یان هه یه ئەوە نده شاعیر کاری له جوانکاری و ئستاتیک دا نه کردوه، چونکه به بوا ی من شاعیر په یام کی هه یه له م کاره یدا په یام ک که بیرکردنه وه فکریه کان ده توان ت تیایدا ککه شه ئا زه کانی ب ساده بکاته وه. ئەمه شه ئەم کارهی له کاره کانی تری جودا کرد ته وه، ئەزمونی شیعی هیوا له ابردوودا ئەوه مان پده ت که ئەو چن له شیعو ئەده ب له گای دنیا بینیه کانی ئەوان ت و هه میشه ش وای کردوه ئمه ش له م سه فەرکردنا نه یدا له گای خه یا وه به شداربین، که ئەمه ش خاسیه ت کی گرنگی تری شیعی له هیوادا ههروهک (لورانس پیرین) یش له کتبی شیعر چیه دا ده ت " بوونی ئەده ب، ب گواستنه وهی ئەزمونی بهرجهسته یه، بهرجهسته له م ووه وه که ب ته و نه یه کی چ و بهرچاو، ئهرکی ئەو ئەمه نیه له بارهی ئەزمونه وه بدو ت، به کو ئەم ئهرکهی هه یه که م ته تی به شداری خه یا ی له ئەزمونمان پبه خشت " هیوا جیاواز له کاره کانی کهی له م قه سیده یه دا کار له سر ههردوو چه مکی (لبوردهی و گونا ه) ده کات له گای زمان کی چوپ له واتادا، به ام ساده له ده ربیندا ئەو یش به بوا ی من ده گه ته وه ب ت و انینه ی که شاعیره یه تی ده رباره ی زیانو له ئەزمونی ئەو یتره وه هه ست به و گونا هانه ده کات که ده ش ت ئه ک له ئانکرد ب تی ههروهک ده ت

ت ده مبه خشیت

به ئه شینه کانم ده سپرم،

له گه ژمارهی لدا نه کانی دتا،

له هه ورازی عومرا،

له تون تهی ژیا نا من له یاد ده که یت.

زمان له م ده قهی هیوادا تا ئاس کی با گه انه به دوای خ

د زینه‌وهی و اتادا نهك به‌دوای و ناندنی فمکی ئیستا تیکی جگیردا
 كه به هی میکیاج کردنه‌وه ده‌لالت له ده‌قه‌كه‌دا به‌ئاراسته‌یه‌کی تر
 بگت. بیه ده‌بینی لهم ده‌قه‌دا وهك (مالارم) ده‌ت " زمان
 قسه‌ده‌كات نهك نوسهر، چونكه نوسین گه‌یشتنه به‌و پنه‌ته‌ی كه‌زمان
 دته‌گ نهك من" لره‌وه نوسهر له گای وتنی داوای به‌خشینه‌وه
 له‌ویتر جه‌ده‌لکی ناک‌تا له‌گه ژیانو بووندا دروست ده‌كات، كه
 ه‌نگه ه‌کاری ئەمه‌ش ئەو ترسه هه‌میشه‌یه‌ی نوسهر ب‌ت كه به‌رده‌وام
 هه‌یه‌تی له له‌بیرکردن و له بیر چوونه‌وه‌ی هه‌روهك چ‌ن له قه‌سیده‌ی
 (ئه‌وه‌ژهی كه ئەمرم باران له په‌نجه‌ره‌كه‌م ئەدات) دا ده‌ت " ئەو
 ژهی كه ئەمرم مندا‌ان له ك‌اندا خه‌ریکی هه‌لوک‌نن" شاعیر به‌و
 هه‌سته ئینسانیه‌وه ت‌ده‌گات كه مردن ش‌ت‌کی حه‌تمیه‌و و گ‌رنگ‌ترین
 سیفاتی ئینسانیش له بیرکردنه، بیه ئەویش ده‌مر‌ت و دواتریش له
 بیرده‌چ‌ته‌وه كه ه‌نگه پ‌ش هه‌موویان ئەویتره‌که‌ی خ‌ی ب‌ت جا
 شاعیرده‌یه‌و‌ت پ‌ش ئەم مه‌رگو له‌بیرکردنه داوای به‌خشین له
 گونا‌هه‌کانی بکات له گ‌ه‌ی شیع‌ره‌وه، كه ه‌نگه لای ئەو سه‌رچاوه‌ی
 هه‌موو جوانیه‌کان ب‌ت له ژیاندا، چونكه ئەوه شیع‌ره كه‌ده‌توان‌ت
 هه‌موو دژه‌کان له ناو خ‌یدا ك‌بکاته‌وه به گه‌ناهو ل‌بور‌دنیشه‌وه
 هه‌روهك (لورانس پیرین) یش ده‌ت " جودایی ن‌وان شیع‌رو ج‌ره‌کانی تری
 ئەده‌ب، ته‌نیا جودایی پله‌یه، شیع‌ر گوش‌راوترین و چ‌ترین ش‌وه‌ی
 ئەده‌به كه ز‌رت‌ترین ش‌ت له كه‌م‌ترین وشه‌دا ده‌رده‌ب‌ت " پرسیارکردن
 وهك به‌ش‌کی گ‌رنگی لهم قه‌سیده‌یه‌دا گ‌ه‌یه‌کی فراوانه كه نوسهر
 ل‌یه‌وه امانده‌ك‌ش‌ته‌ناو باب‌ته‌فکریه‌کانی، ئەو لهم سه‌رده‌می
 ز‌بری ته‌کنه‌ل‌جیایه‌دا له‌ناو ئەو م‌د‌لی به‌ت بوونی د‌ی
 ئینسانه‌کاندا به‌دوای شته‌وردوو له بیرکراوه‌کاندا ده‌گه‌ت، شتان‌ك
 كه له ئ‌ستادا پرسیارکردن ده‌رباره‌یان ه‌نگه ئەوه‌نده‌ی پرسیارکردن
 ده‌رباره‌ی ئام‌ر‌کی ته‌کنه‌ل‌جی قورس‌ت له سه‌ده‌کانی ناوه‌استدا، من
 هه‌میشه وتومه ئەم کا‌برایه به‌م هه‌موو ناسکیه‌وه، چ‌نده‌توان‌ت له
 وو‌ات‌کی قه‌ب‌اغی ته‌کنه‌ل‌جی وهك سویدا بژی، به‌ام گ‌ر به‌هه‌دا
 نه‌چوویم مه‌سه‌له فه‌لسه‌فیه‌کان یارمه‌تی ده‌ر‌کی باشی ئەون له
 بیرکردنه‌وه فکریه‌کانیدا كه سه‌ره‌نجام ه‌زی ئیراده‌ی پ‌ده‌به‌خشنو
 هه‌ستی بینینی جوانی تیا دروست ده‌که‌ن، هه‌روهك چ‌ن هه‌ند‌ك له
 زانایانی سایک‌ل‌جی م‌ش‌کی مر‌ف دابه‌ش ده‌که‌ن به‌سه‌ر س‌ ه‌زدا، "
 ه‌زی بیرکردنه‌وه: كه گ‌ه‌ی گه‌یشتنه حه‌قیقه‌ت نیشانی مر‌ف ده‌دات.
 ه‌زی ئیراده: كه به‌ه‌یه‌وه مر‌ف گ‌ای خ‌ر ئەد‌ز‌ته‌وه، ه‌زی
 هه‌ست‌کردن: كه مر‌ف ف‌رده‌كات چ‌ن له‌زه‌ت له جوانی وه‌ر‌ب‌گ‌رت.
 " ب‌ هیواش گ‌ه‌ان به‌دوای جوانیداو پرسیارکردن ل‌یان به‌و‌اده‌یه
 ئەوشتانه‌ن كه د‌نیا‌یه ئەویتره‌که‌ی خ‌شی ب‌ی ج‌گ‌ای له‌سه‌روه‌ستانو

تا ادهيك بوا پنه بوونه بيه دووباره بهويترهكي خي دهت" به منداكهكانت دهت، ئه وگژهلوكهيك بوو به فرمسهكانم خهواندم، ئهوپياو ك بوو به عياري سهردهم ك خهوني دهيني كهله قوتوي هيچ عهتار كدا نه بوو، ئه وچي بوو كه نه ي تواني بت بهچلهكهيك ته نهاو بفت، ئه و پياو بوو ده بوو خهون بخوازت نهك زن. " يادهوري به شكي كه گرنگي ئه م قهسيدهيه، من له هه موو كارهكاني تري هيوادا به مانهكانيشه وه ههستم بهم حا ته ي نوسيني كردوه كه تاج ئاستكي زر له ناو يادهوهريدا چوه، ههسته كه م يهك ك لهوشتا نه ي كه ههستي گونا هيان لادروست كردوه واي كردوه هيو داواي بهخشين بكات بووني يادهوهريه زرهكانيه تي كه نزيكترين هاو ئان بي و تاكه كه رهسته يه كيشن كه دهيه و ت له گاي ئه ده به وه دووباره له گه ياندا بژته وه و ته عبيريان لبكات ه وه ههروهك بهختيار عه ليش دهت" له ئه ده بدا ابردوو له وه دهكه و ت كه ته نيا ابردوو بتو ده بت به بابته ت ك ب ئه بهديه ت، به كه رهسته يه كي سهره تايو ماده يه كي خا و بي بوون كي جاويدى، يادهوهري ناتوانت به ب ئه ده ب و هونه ر شه ي دژبه بيرچوونه وه ببا ته وه " بيه دهيني بوني ئه و يادهوهريه زره رانه ئه ده بكيان به هيوا بهخشي وه كه دووباره ژيانيان تيا دروست كرد ته وه، به ام ژيان كي جياواز كه هيوا خي خو فقنه ريه تي بيه دووباره بهختيار دهت" يادهوهري چهن د ئه ده ب دروست دهكات، ئه ده بيش هنده يادهوهري دروست دهكات" ئه وه تا هه رله م ده قه دا نوسه ر له گاي يادهوريه وه ئه ويتر ناچار دهكات كه له گونا ههكاني بيه خشت وهك دهت" ده م بهخشيت، ب ده م بهخشيت، ب ئه وه ي له شه و كي مانگه شه ودا خ م نه كوژم.

بچره برينه كي خ ته وه و هاواركه ده تبه خشم، تر تر بگري، منيش دهچمه حه وشي ته نهايي خ مه وه و چله كه له خ م ده رده كه م، وهك دارتوويهك سنگي خ م ده كوتمو زه نه قووته له خ م ده وه رنم، ه لانه له خ م ده رده كه م، مار قه ف قه ف ده ئا ن م له خ مه وه، تا پ ك به د ما ده ته ق ن م، تا خودا سوا له من نهكات" جگه له يادهوهري به شكي كه ي كار كردني هيوا به بواي من خهونه، چونكه مر ق چن له ه لانه بيرى يادهوهريه كانيدا ئازاده ئاوهاش له خهوبينيندا ئازاده بهچر ك كه هه ن ك جار له خهوندا مر ق ده گاته ئه و شو نه دووره دهستانه ي كه هيچ كات مر ق ناتوانت دهستي پيان بگات، بيه ده بينيت هه ميشه خهونيش وهك يادهوهري له پ شينه ي كه رهستهكاني شاعيره لهكاتي نوسيندا ههروهك فر يد يش دهت" شاعير ئه و كه سه يه كه دهزان ت چن خهونو خهياكهكاني دهكات به هه مي هونهري، يان حه قيقه ت كي ههست پكراو، هيوا له م دوو ده دا خهياكهكاني چ دهكات ه وه و خهون ئاسا

به ئهوتره كهي خي ده تـ" وهك چرايهك له بهردهم ئهشكهوتـكدا
 له ره له به كزي ده له رزم و ده گريم، تـ مه گري، عه يارانه پـ بـكه نه، له
 سه ر قوـ په قوـ پي ئاو دـت ميقاتكه" ئه م پـ سهي به خه و نكر دني خه ياـه
 لاي هيو ا به بـ واي من سوود وه رگرتنه له هه موو كه ره سته يه كي واقيعي
 بـ مه به سته تاي به تيه كاني خـ و ئه نجام داني كرداري گـ يـني
 (نامه ئلوفه به مه ئلوف) ئه و يش له سه ر بنه ماي دووباره بنيات
 نانه وه ي دنيا بينيه كاني له گـ گاي زمانو كه ره سته بـ حيه كانيه وه بـ يه
 ده بينين لاي فرـ يديسته كان شاعير ئه و كه سه يه" داخو ازيه
 ناواقيعيه كان ده گـ تـ به چه ند ئا مانجـ كي جـ به جـ كراو، ئه مه ش به هـ ي
 ئه و بـ ند بوونه وه ي كه غه ريزه كان ده كات به شتي وحيي،" هيو ا هه ميشه
 يه كـكـ بووه له و نوسه رانه ي كه به رده وام كـ شهي له گـ ته نهايي خـ و
 بـ شاييه بـ حيه كانيدا هه بووه، كه هـ نگه ئه مه ش په يوه ندي به و
 ئه زمونه وه هه بـ كه هيو ا له مه نفا پيادا تـ په يوه بـ يه دووباره
 ده تـ" من زـر ته نهام، تـز له ته نهام هه ده ستـ، غه ريبي له
 و خسارم، شـ هـ زاوي له چاوم، من هـ نده شاعيرم، تازه شيعر ياريه م
 ناي ا، هـ نده عاشقم خـ كوشتن فريام ناكه وـت، هـ نده دـ وانه م كه س
 ووي نايه ت وهك شـت دوام كه وـت" ئه گه ر بـ وامان به وه هه بـت كه له
 دواي (زمان، واتا، مانا) وه شيعر چـ ژه، ئه وه ده بـت له ناو شيعردا
 به دواي بابـه تدا بگـ بـن، بابـه تـكـ كه به شـكـ له خـ مانو جوانيه كاني
 دنيايي تيا بدـ زينه وه، به بـ واي من كه ره سته ي بابـه تي نوسين لاي
 نوسه ر به شـ كي زـري په يوه ندي به منداـي نوسه ره وه هه يه، چونكه
 نوسه ر هه ميشه ده يه وـت قه رزه كاني منداـي بداته وه ئه و قه رزانه ي كه
 له كيسى چوونو بـي نه لوا و نبيا نكات، بـ يه به بـ واي ده رونه زانه كان
 كه سايه تي نوسه رو هونه رمه ند هه رله قـ ناغه كاني منداـيدا دياره و
 هـ نگ ده داته وه، ئه وه تا هيو ا له باسكردني مناـي خـيدا ده تـ" من
 مناـي كي تا بـي مـوته حهريكـ بووم له بهردهم هه موو شتـكدا، ئاسايي
 بوو بـ ژـ كي دوورودرـژ دواي مـ رووله يهكـ بكه وم بـ ئه وه ي تـ بگـم
 بزانه م چي ده كات، سه رسام بووم به هه موو شته كاني ده وروبهرم له
 قـ ناغي منداـيمدا تا ئه و ئاسته گه يشت كه ده تووت به دهم خه وه وه
 ده تـم كا تـكـ خـم ده دايه ده ست خه ياـتـه كاني خـم و بـ دوورترين شوـن
 ده تـيشتم، من زـر له زه تم له خه ياـكـردنو به فـه نتازيا كردني دنيا وه
 ده بيني، دنيا م سه رله نوـ له خه ياـي بـ گه ردوو بـ گونا هـي خـمدا دروست
 ده كرده وه، له دـي خـمدا بـ ئه و گه ورا نه ده گريام كه توـه ده بوونو
 له گـ يه كتردا شهـ يانده كرد، وهك پـ غه مبه رـ كي بچـكـ له كه ده سهـ يـاتي
 هيجي نيه خه ياـي خـي نه بـت، ده مويست هه موو دنيا جوانكه م" لـ ره وه
 تـگه يت كه ره سته ي يه كه مي نوسين لاي هيو ا منداـيه، ئيتر ئه و منداـيه
 چـن به چ شـ وه يهكـ گوزه راوه ئه وه خـ و ياده وه ريه كاني ده زانه، بهـام

هەرچان بـت هیوا خاوه نی خهیا کی بهر فراوانه بـیه ده بینین زمانیش
لهم دهقه هیلاکه ی دا فره واتاو دهو مه نده، به جارک که ئهم دهقه
پـویستی به زیاتر له جارک خو نه وه یه هەر وه شیلله ریش ده تـت
زمان له توانایدا ههیه تهعبیر له هه موو شته کان بکات، به ام به
پـوانه ی خهیا.

شیر پـویستی به خهیا ههیه، به ام زمان پـویستی به تـگه یشتن
ههیه " شیری و مه عریفه به بـوای من که رهسته گه لـکی گرنگن له
ئاستی سه رکه وتنو نه مری هه رده قـکدا، چونکه به بـوای من مه عریفه ی
شعر به سراوه به مه عریفه ی شاعیره وه ههروهک چـن لهم دـانه ی هیوادا
ههست به بوونی مه عریفه یه کی قو ده کیت که به بـوای من خا ی
به هـزی و جوانی ئهم دهقه یه کاتـک به وی ترده تـت " من لهو نیم، من
تازه لهو یهـک نابم له نـوان دوو سنه و به ردا ماچـکم به یـتـ، تازه من
لای ته ی چیمه نـک نابم به پـی پـه تی منو تـ ختوکه ی بـت، لای
فواره یهـک ئاونا بم، به بینینی منو تـ بگاته ئـرگازم، من زیخـک له
پـم ده ردـنم که ههزاران ههزار سا له وهو بهر کچـکی پـ
خه بهرکراوه ته وه بـ واده ی ژووان " هـنگه قسه کردنو شیتـه کردنی بهش
به شو دـ به دـی ئهم قه سیده نو یه ی هیوا قادر زـر زیاتر له مه ی
بوـت هه رچه نده من نه م ویست به ته نها له سه ر ئهم قه سیده یه بنوسمو
بـ چوونی خـم بـم، به کـو پـم خـش بوو له سه ر مندا یـو بـ چوونی
چه ند که سـکی تر ده رباره ی ئهم دهقه و ئه زمونی شیر ی هیوا قسه
بکم، چونکه ئهم دهقه زمانـکی فره واتایه و ده کـت له چه ندین
گـه نیگاوه قسه ی له سه ر بکـت، که به بـوای من جیاوازترین ئه زمونو
ده قی هیوا یه که نویسیـتی، که من خـم زـر چـژم لـبینو به
ئه زمونـکی نو و سه رکه وتوشی ئه زانم وهروهک چـن (ئیسما عیل حه مه
ئه مین) له نویسنـکدا ده رباره ی ئهم دهقه ده تـت " ئهم قه سیده یه ی
هیوا قادر نهـک هه ر دا هـ نه رانه یه به هه موو پـوه رـک، به کـو جـر که
له وه رچه رخانه ی شیر به سه رقه بـوونه وه ی له نـو وورده کاریدا "
Shaxi83@yahoo.com

سه رچاوه کان

کتـبی شیر چیه؟ / لـرانس پیرن / وه / ئه بوبکر خـشناو
کتـبی شیر و فله سه فه، ن / مه جید مه حمود / وه / فوادی مه جید میسری
وتاری له و دیو کورسیه کانه وه چی ده بینین / به ختیار علی گـفاری هه نار
دیداری هیوا قادر / ئا / زمانـک بورهان قانع / کوردستانی نو
قوتوی خهیا ی قه سیده / ن / ئیسما عیل حه مه ئه مین / هـخنه ی چاودـر